

تحلیل پارادایم پژوهش‌های حوزه حسابداری مدیریت در کشور ایران: شواهدی از سه دهه اخیر

محمد کاشانی پور*، داود محسنی نامقی**

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۲/۲۲

تاریخ پذیرش: ۹۵/۰۳/۳۱

چکیده

هدف از انجام این پژوهش بررسی و تحلیل پارادایم مقاله‌های انتشار یافته حوزه حسابداری مدیریت در مجله‌های علمی و پژوهشی تخصصی و غیر تخصصی در سه دهه اخیر می‌باشد. پژوهش جاری با بهره‌گیری از تکنیک فرا تحلیل محتوا از نوع کمی و تجزیه و تحلیل آماری و اقتصادسنجی، پارادایم مقاله‌ها را در چهار حوزه موضوع، روش، بافت (محیط) و تئوری در بیست مجله علمی پژوهشی حسابداری و مالی از سال ۱۳۷۱ تا تابستان سال ۱۳۹۴ مورد بررسی قرار می‌دهد. به منظور دستیابی به اهداف این پژوهش، دوره زمانی به دو دوره فرعی قبل و بعد از ظهور مجله تخصصی حسابداری مدیریت طبقه بندی شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد تفاوت معناداری در روش پژوهش و تئوری مورد استفاده بین مجله‌های تخصصی با غیر تخصصی و مجله‌های حرفه‌ای با دانشگاهی وجود دارد. همچنین نتایج پژوهش، تفاوت معناداری در دو حوزه تئوری و بافت پژوهش را بین دو مجله تخصصی حسابداری مدیریت مورد تأیید قرار می‌دهد. از طرفی دیگر هیچ تفاوت معناداری بین اجزای پارادایم مقاله‌ها در دو دوره فرعی پژوهش مشاهده نمی‌گردد. بهره‌گیری پژوهشگران از نتایج این پژوهش می‌تواند کمک مساعدی به دانش‌افزایی بهتر مقاله‌های انتشار یافته آتی در هر یک از چهار حوزه مورد اشاره پارادایم، داشته باشد.

واژه‌های کلیدی: تحلیل پارادایم، مجله‌های تخصصی، مجله‌های غیر تخصصی، مجله‌های حرفه‌ای، مجله‌های دانشگاهی.

طبقه بندی موضوعی: G30, G39

کد DOI: 10.22051/jera.2017.9049.1199

* دانشیار حسابداری دانشگاه تهران (kashanipour@ut.ac.ir)

** دانشجوی دکتری حسابداری دانشگاه تهران، (نویسنده مسئول)، (dmohseni@ut.ac.ir).

مقدمه

در حوزه علوم رفتاری انتخاب رویکرد در انجام پژوهش بر پایه جهان بینی و نوع پارادایمی است که پژوهشگر انتخاب می‌کند. منظور از پارادایم مجموعه‌ای از مفروضه‌ها، مفاهیم یا گزاره‌هاست که از نظر منطقی به طور انعطاف پذیری به هم مرتبط بوده و جهت فکری و پژوهشی را هدایت می‌کند (سرمد و همکاران، ۱۳۷۶). کوهن (۱۹۷۰) نیز جهان‌بینی موجود که در قالب آن نظریه‌های علمی شکل گرفته و همه کاربردهایی که از آن منتج می‌شود را پارادایم می‌نامد. یکی از مهمترین وظایف جامعه دانشگاهی حسابداری، کمک به احیای پژوهش در حوزه‌های مختلف می‌باشد. از مهمترین تلاشهایی که جهت احیای پژوهش‌های داخلی حوزه حسابداری مدیریت انجام شده، راه‌اندازی مجله‌های تخصصی است. نقد و تحلیل پارادایم پژوهش‌های انجام گرفته نیز روشی موثر در جهت احیای پژوهش‌های حسابداری مدیریت و کمک به جهت دهی آتی پژوهش در این حوزه است. با توجه به اینکه تا کنون پژوهش داخلی جامعی در ارتباط با تحلیل پارادایم در حسابداری به صورت عام و حسابداری مدیریت به صورت خاص انجام نگرفته، پژوهش‌های انجام شده قبلی نمی‌توانند زمینه‌ساز پیشرفت پژوهشی حوزه حسابداری مدیریت را خصوصاً به لحاظ روش یا تئوری فراهم سازند. پژوهش جاری با بهره‌گیری از تکنیک تحلیل پارادایم ضمن نقد و ارزیابی مقاله‌های پژوهشی حسابداری مدیریت در سه دهه اخیر، می‌تواند زمینه‌ساز ظهور قلمروهای جدیدی از موضوع، روش، بافت و تئوری فراروی پژوهش‌های آتی این حوزه باشد.

هدف از انجام این پژوهش نقد و تحلیل پارادایم مقاله‌های انتشار یافته حوزه حسابداری مدیریت در مجله‌های علمی پژوهشی سه دهه اخیر در چهار حیطه پارادایم شامل موضوع، روش، بافت (وضعیت) و تئوری می‌باشد. همچنین این پژوهش به دنبال بررسی تفاوت‌های معنادار بین این چهار حیطه از پارادایم مقاله‌ها در مجله‌های تخصصی و غیر تخصصی، حرفه‌ای و دانشگاهی، مقاله‌های چاپ شده دوره فرعی اول (قبل از انتشار مجله حسابداری مدیریت) و دوره فرعی دوم (پس از انتشار مجله حسابداری مدیریت) و مقاله‌های انتشار یافته در دو مجله تخصصی حسابداری مدیریت می‌باشد.

با بهره‌گیری از نتایج این پژوهش می‌توان تأثیر ظهور مجله‌های تخصصی حسابداری مدیریت را بر پارادایم پژوهش‌های این حوزه بررسی نمود و این موضوع را مورد کنکاش قرار

داد که آیا تنوع و کیفیت پژوهش‌های حسابداری مدیریت، می‌تواند تحت تأثیر ظهور مجله‌های تخصصی قرار گیرد. نتایج این پژوهش می‌تواند تأثیر نوع علائق هیات تحریریه مجله‌ها را بر پارادایم مقاله‌های انتشار یافته نشان داده و به ایجاد خط‌مشی فکری برای پژوهش‌های آتی کمک نماید. طبقه‌بندی مقالات-مجله‌ها، طرح استفاده شده در شمول این مجله‌ها و عوامل بکار گرفته شده در تحلیل پارادایم می‌تواند چارچوب قابل‌اجرای را برای دستیابی به اهداف پژوهش نشان دهد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

سیر توسعه و تکامل علوم بشری با بهره‌گیری از مؤلفه‌ها و عوامل گوناگونی صورت می‌گیرد که کسب شناخت کافی درباره آن علم و نقد منصفانه آن یکی از عوامل مهم در این خصوص می‌باشد. برای کسب شناخت درباره یک علم، بنظر می‌رسد باید وارد مقوله «چیستی» آن شد و آن را از رهگذر فلسفه علم مورد کنکاش قرار داد (ریتزر، ۱۹۷۵). یکی از مهمترین روش‌های نقد و ارزیابی در چارچوب فلسفه علم، تحلیل پارادایم است. تحلیل پارادایم می‌تواند مطالعه حسابداری را نظام‌مند نموده، نقاط قوت و ضعف تئوری‌ها را برجسته ساخته و ارتباط آنها را با روش‌ها مورد بررسی قرار داده و جهت‌گیری پژوهش‌های حسابداری را نمایان سازد (چن و همکاران، ۲۰۱۲). در کشور ایران تا کنون پژوهشی در خصوص تحلیل پارادایم‌ها در حوزه حسابداری انجام نشده است، لیکن چند نمونه از پژوهش‌هایی که بی‌شبهت به پژوهش جاری نیست ارائه می‌گردد. ساعی و همکاران (۱۳۹۴) به بررسی و تحلیل محتوای تحقیقات علمی پژوهشی حسابرسی از سال ۱۳۷۸ الی ۱۳۹۱ پرداخته و با استفاده از طبقه‌بندی لسج و وچلر ۱۱۸ مقاله از ۱۶ مجله علمی پژوهشی را در طبقات اصلی و حوزه‌های فرعی طبقه‌بندی نمودند. نتایج آنها نشان داد پژوهش لسج و وچلر در قیاس با مطالعات داخلی از تنوع بالاتری برخوردار بوده است. رهنمای رودپشتی و همکاران (۱۳۹۳) با بهره‌گیری از تکنیک تحلیل محتوا به بررسی تحلیل موضوعی نشریه‌های علمی پژوهشی حوزه مالی و حسابداری در ایران و مقایسه آن با نشریه فاینانس آمریکا پرداختند. نتایج آنها نشان داد در نشریه‌های حسابداری ایران رابطه معنادار ضعیفی بین تعداد مقاله‌های انتشار یافته و موضوع‌های حسابداری وجود دارد، در حالی که این ارتباط در خصوص نشریه‌های مالی (تعداد مقالات و موضوع‌های مالی) معنادارتر است. گرامی‌راد و همکاران (۱۳۹۳) به تحلیل محتوای مقالات مجله‌های علمی پژوهشی

حسابداری و مالی انتشار یافته بین سالهای ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲ پرداختند. نتایج یافته‌های پژوهش آنها نشان داد ۴۸ درصد از نگارنده‌گان مقاله‌های علمی پژوهشی دارای مدرک تحصیلی دکتری و ۳۶ درصد دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد بوده‌اند، همچنین از نظر مرتبه علمی ۳۱ درصد مقاله‌ها متعلق به استادیاران و ۱۲ درصد متعلق به دانشیاران بوده، از نظر گرایش موضوعی مقاله‌ها ۵۳ درصد در حوزه حسابداری مالی بوده و علوم مالی با ۲۷ درصد و حسابداری با ۸ درصد در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند. اعتمادی و همکاران (۱۳۹۱) پژوهش‌های حسابداری مدیریت ایران و استرالیا را مورد تحلیل قرار دادند. آنها همبستگی معناداری بین رویکردهای تحقیقاتی ایران و استرالیا را تأیید نمودند، هر چند که میزان تنوع تحقیقاتی در حوزه‌های فرعی در قیاس با کشور استرالیا کمتر می‌باشد. رهنمای رودپشتی و همکاران (۱۳۹۱) با هدف مشخص نمودن رویکرد محتوایی، به تحلیل محتوای نشریه‌های علمی پژوهشی کشور ایران از سال ۱۳۷۱ تا سال ۱۳۹۰ پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان داد تنها ۲۲ درصد پژوهش‌ها به موضوعات حسابداری مدیریت اختصاص یافته است. نمازی و ناظمی (۱۳۸۴) به بررسی و تحلیل محتوای مطالعات انجام شده در بازار سرمایه از سال ۱۳۷۰ الی سال ۱۳۸۲ پرداخته‌اند. نتایج آنها نشان داد از بین مطالعات انجام شده در طی دوره پژوهش، تنها ۴/۲ درصد به موضوعات حسابداری مدیریت اختصاص یافته است.

چن و همکاران (۲۰۱۲) در طی یک دوره ۱۰ ساله از سال ۱۹۹۱ تا سال ۲۰۰۰ مقالات چاپ شده در حوزه حسابداری مدیریت را در هشت مجله پیشرو حسابداری آمریکای شمالی و بین‌المللی مورد بررسی قرار دادند. آنها پارادایم ۵۸۰ مقاله حسابداری مدیریت را در چهار حوزه موضوعات، روش‌ها، بافت و تئوری‌های پژوهش در دو دوره فرعی قبل از ظهور مجله‌های تخصصی حسابداری مدیریت (سال ۱۹۹۱ تا سال ۱۹۹۵) و بعد از ظهور (سال ۱۹۹۶ تا سال ۲۰۰۰) در سه مجله تخصصی حسابداری مدیریت شامل مجله پیشرفتهای حسابداری مدیریت، مجله پژوهش حسابداری مدیریت و مجله تحقیقات حسابداری مدیریت به همراه پنج مجله غیر تخصصی شامل مجله بررسی‌های حسابداری، مجله تحقیقات حسابداری، مجله اقتصاد و حسابداری، مجله تحقیقات حسابداری معاصرو مجله حسابداری، سازمان‌ها و جامعه مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش نشان داد بالاترین فراوانی در حوزه موضوعات پژوهشی حسابداری مدیریت متعلق به سیستم‌های کنترل مدیریت (معادل ۴۱/۴ درصد مقالات)، در

حوزه روش‌های پژوهشی متعلق به روش پیمایشی (معادل ۲۱ درصد مقالات)، در حوزه بافت و محیط پژوهش متعلق به فعالیت‌ها و صنایع خاص (معادل ۳۴/۸ درصد مقالات) و در حوزه تئوری‌های پژوهش متعلق به تئوری اقتصادی (معادل ۴۰ درصد مقالات) می‌باشد. نتایج نشان داد کمترین فراوانی در حوزه موضوعات پژوهشی حسابداری مدیریت متعلق به مقالاتی که بیش از یک موضوع را پوشش داده (معادل ۲/۱ درصد مقالات)، در حوزه روش‌های پژوهشی متعلق به روش شبیه‌سازی رفتاری (معادل ۰/۰۰۷ مقالات)، در حوزه بافت پژوهش متعلق به صنایع خدماتی (معادل ۳/۸ درصد مقالات) و در حوزه تئوری‌های پژوهش متعلق به تئوری تاریخی (معادل ۲/۹ درصد مقالات) می‌باشد. نتایج پژوهش آنها نشان داد، در مقایسه پارادایم مقالات حسابداری مدیریت چاپ شده در مجلات آمریکای شمالی و بین‌المللی، معناداری تفاوت در هر چهار حوزه موضوعات، روش‌ها، بافت و تئوری‌های پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد. شیلدز (۱۹۹۷) در پژوهشی تحقیقات حسابداری مدیریت را در آمریکای شمالی در دهه ۱۹۹۰ مورد بررسی قرار داد. تحلیل‌های وی در چهار حوزه موضوعات، روش‌ها، بافت و تئوری‌های پژوهش انجام شد. نتایج کلی این پژوهش نشان داد که ظهور مجلات تخصصی حسابداری مدیریت، ممکن است بر تنوع و کیفیت مقالات چاپ شده حسابداری مدیریت اثر گذار باشد. هر چند هیچ شاخصی وجود ندارد که نشان دهد کیفیت پژوهش‌های حسابداری مدیریت در طی دهه ۱۹۹۰ افزایش یافته باشد.

تحلیل پارادایم

بر اساس ایده کوهن (۱۹۷۰)، پارادایم آن چیزی است که اعضای یک جامعه علمی با هم و هر کدام به تنهایی در آن سهم هستند. مجموعه‌ای از مفروضات، مفاهیم، ارزش‌ها و تجربیات که روشی را برای مشاهده واقعیت جامعه‌ای که در آن سهم هستند ارائه می‌کند. بر اساس این ایده پارادایم اصطلاح فراگیری است که همه پذیرفته‌های کارگزاران یک رشته علمی را دربر می‌گیرد و چارچوبی را فراهم می‌سازد که دانشمندان برای حل مسائل علمی در آن محدوده استدلال کنند. بررسی پارادایم‌ها در هر علمی ضروری است. بلکویی (۱۹۹۳) معتقد است حسابداری فاقد یک پارادایم یا الگوی مسلط و غالب است و یک رشته علمی چند الگویی است و هر یک از این الگوهای غالب حسابداری تلاش می‌کنند در درون رشته علمی تفوق و برتری جویند. کوهن (۱۹۷۰) معتقد است پارادایم می‌تواند به عنوان مبنایی برای حل معماهای

موجود در هر رشته علمی مطرح گردد. پارادایم‌ها یا الگوهای غالب برای همیشه ثابت نمی‌مانند. کوهن (۱۹۷۰) معتقد است بر اساس پارادایم در هر حوزه علمی باید بتوان مشخص کرد یک داده چیست، برای بدست آوردن آن از چه ابزارهایی باید استفاده کرد و چه مفاهیمی برای تغییر آن مطرح هستند. ریتزر (۱۹۷۵) اجزای اصلی یک پارادایم را شامل یک نمونه برای کسانی که در محدوده الگوی غالب کار می‌کنند، یک تصویر از موضوع، روش‌ها و تئوری‌ها می‌داند. شیلدز (۱۹۹۷) پارادایم را در حوزه پژوهش‌های حسابداری مدیریت شامل موضوعات، روش‌ها، بافت (محیط)، تئوری‌ها و نتایج طبقه‌بندی نموده است. چن و همکاران (۲۰۱۲) پارادایم را در چهار حوزه موضوعات، روش‌ها، بافت (محیط) و تئوری‌ها طبقه‌بندی می‌کنند. در تحلیل پارادایم پژوهش‌های حوزه حسابداری مدیریت، در پژوهش جاری از تحلیل پارادایم چن و همکاران (۲۰۱۲) استفاده شده است. در نگاره (۱) بررسی تطبیقی پارادایم پژوهشی شیلدز (۱۹۹۷) و چن و همکاران (۲۰۱۲) و ریز اجزای پارادایم در هر حوزه به همراه کدبندی مربوطه منعکس گردیده است.

نگاره (۱): طبقه‌بندی پژوهش‌های حسابداری مدیریت شیلدز (۱۹۹۷)، تعدیل شده چن و همکاران (۲۰۱۲) و پذیرش آن در پژوهش جاری

طبقه‌بندی شیلدز (۱۹۹۷)	طبقه‌بندی تعدیل شده چن و همکاران (۲۰۱۲)	طبقه‌بندی شیلدز (۱۹۹۷)	طبقه‌بندی تعدیل شده چن و همکاران (۲۰۱۲)
موضوع پژوهش‌های حسابداری مدیریت (الف)	روش‌های مورد استفاده در پژوهش‌های حسابداری مدیریت (ب)	سیستم‌های کنترل مدیریتی	سیستم‌های کنترل مدیریتی (کد ۱)
A: سیستم‌های کنترل مدیریتی	تحلیلی	سیستم‌های کنترل مدیریتی (کد ۱)	تحلیلی (کد ۱)
انگیزش و محرک‌ها	آرشیوی، کتابخانه‌ای (کد ۳)	سیستم‌های کنترل مدیریتی	B: آرشیوی
بودجه‌ها و بودجه بندی	مطالعات زمینه‌ای - موردی (کد ۶)	سیستم‌های کنترل مدیریتی	C: مطالعات زمینه‌ای - موردی
ارزیابی عملکرد	مطالعات تجربی، نیمه آزمایشگاهی (کد ۴)	سیستم‌های کنترل مدیریتی	D: مطالعات تجربی کتابخانه‌ای
قیمت گذاری انتقالی	شبه سازی رفتاری (کد ۷)	سیستم‌های کنترل مدیریتی	E: شبه سازی رفتاری
حسابداری مسئولیت	بررسی پیشینه و ادبیات (کد ۵) و قیاسی (کد ۸)	سیستم‌های کنترل مدیریتی	F: بررسی پیشینه و ادبیات
کنترل‌های داخلی	پیمایشی (کد ۲)	سیستم‌های کنترل مدیریتی	G: پیمایشی
B: حسابداری بها	روش‌های تحقیقی چندگانه (کد ۹)	حسابداری بها (کد ۲)	H: روش‌های تحقیقی چندگانه
حسابداری بها در حالت کلی	بافت و محیط پژوهش‌های حسابداری مدیریت (ج)	حسابداری بها	بافت و محیط پژوهش‌های حسابداری مدیریت (ج)

تخصیص بها	حسابداری بها	A: عمومی (چکیده، طراحی یا یک سبک خاص، ساده شده)	عمومی و دولتی (کد ۴)
هزینه یابی بر مبنای فعالیت	حسابداری بها	B: بیمارستانها، نهادهای غیر انتفاعی و دولت	بیمارستانها و نهادهای غیر انتفاعی (کد ۳)
بهایابی محصول	حسابداری بها	C: فعالیتها یا صنایع خاص	فعالیتها یا صنایع خاص
انحراف بها	حسابداری بها	تولیدی	فعالیتها یا صنایع خاص
C: مدیریت بها	مدیریت بها (کد ۳)	خرده فروشی و بازاریابی	فعالیتها یا صنایع خاص
کیفیت	مدیریت بها	تحقیق و توسعه	فعالیتها یا صنایع خاص
به موقع بودن	مدیریت بها	حمل و نقل	فعالیتها یا صنایع خاص
استفاده از بها برای تصمیم گیری	مدیریت بها	سایر	فعالیتها یا صنایع خاص (کد ۱)
الگو برداری	مدیریت بها	D: فعالیتها و صنایع چندگانه	فعالیتها و صنایع چندگانه (کد ۲)
تاریخ	مدیریت بها	E: صنایع خدماتی	صنایع خدماتی (کد ۵)
D: محرکهای بها	محرکهای بها (کد ۴)	F: بین سازمانی	بین سازمانی (کد ۶)
E: حسابداری مدیریت، سیستمها و اطلاعات	حسابداری مدیریت، سیستمها و اطلاعات (کد ۵)	G: عدم وجود یا یک وضعیت و بافت دیگر	وضعیت و بافت دیگر (کد ۷)
F: روشهای تحقیق و تئوریها	روشهای تحقیق و تئوریها (کد ۶)		
G: بودجه بندی سرمایه‌ای و تصمیمات سرمایه گذاری	بودجه بندی سرمایه‌ای و تصمیمات سرمایه گذاری (کد ۷) و پژوهشهایی که بیش از یک موضوع را پوشش می‌دهد (کد ۸)		
تئوریهای پژوهش‌های حسابداری مدیریت (د)			
طبقه بندی شیلدز (۱۹۹۷)	طبقه بندی تعدیل شده چن و همکاران (۲۰۱۲)	طبقه بندی شیلدز (۱۹۹۷)	طبقه بندی تعدیل شده چن و همکاران (۲۰۱۲)
A: اقتصادی	اقتصادی، نمایندگی و مالی (کد ۱)	E: جامعه شناسی	جامعه شناسی و تاریخ (کد ۵)
B: رفتار سازمانی	رفتار سازمانی (کد ۲)	F: مدیریت استراتژیک	مدیریت استراتژیک (کد ۶)
C: مدیریت عملیات - محصول	مدیریت عملیات - محصول (کد ۴)	H: بین رشته ای	استفاده از تئوریهای چندگانه (کد ۷)
D: روانشناسی	روانشناسی (کد ۳)		عدم وجود تئوری (کد ۸)

روش شناسی پژوهش

روش شناسی پژوهش یک فرایند تصمیم‌گیری است که با تعریف هدف پژوهش آغاز و با استراتژی پژوهش و شیوه جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها ادامه می‌یابد (دیانتی دیلمی و همکاران، ۱۳۹۲). روش مورد استفاده در پژوهش جاری بهره‌گیری از تکنیک فرا تحلیل محتوا از نوع کمی و تجزیه و تحلیل آماری و اقتصادسنجی است. تجزیه و تحلیل محتوا یکی از کاربردی‌ترین روش‌های پژوهش در علوم اجتماعی است و روش‌شناسی استاندارد برای مطالعه محتوای مطالب به شمار می‌رود. تحلیل محتوا طبقه‌ای از تحلیل‌های نوع شناسی است که به وسیله آن مشخصات خاص پیام به طور روشمند و دقیق جهت استنباط علمی شناسایی می‌شود (همان منبع). پس از بیان آمار توصیفی، در بخش آمار استنباطی پژوهش جهت پاسخگویی به سوال‌های پژوهش و آزمون معناداری تفاوت در اجزای پارادایم، بطور همزمان از آزمون کای‌دو و آزمون دقیق فیشر استفاده شده است. نتیجه آزمون کای دوی مربوط به یک نگراره توافقی در صورتی قابل اطمینان است که حداکثر ۲۵٪ سلول‌های نگراره دارای فراوانی مورد انتظار کمتر از ۵ باشند. چنانچه این مهم نقض گردد نتایج آزمون کای‌دو معتبر نیست (شاهکار، ۱۳۸۳). بنابراین در این موارد از نتیجه آزمون دقیق فیشر جهت تجزیه و تحلیل استفاده شده است.

جامعه آماری و محدوده زمانی پژوهش

دوره زمانی این پژوهش از سال ۱۳۷۱ الی تابستان ۱۳۹۴ می‌باشد. به منظور تأثیرگذاری ظهور مجله تخصصی حسابداری مدیریت بر پارادایم مقاله‌های حوزه حسابداری مدیریت، دوره زمانی پژوهش به دو دوره قبل از ظهور مجله تخصصی حسابداری مدیریت و بعد از ظهور طبقه‌بندی شده است. دوره اول این پژوهش از سال ۱۳۷۱ تا سال ۱۳۸۷، انتشار اولین شماره مجله حسابداری مدیریت را در بر می‌گیرد. تمام مقاله‌های حوزه حسابداری مدیریت در دوره اول در مجله‌های غیر تخصصی به چاپ رسیده است. دوره دوم پژوهش از انتشار اولین شماره مجله حسابداری مدیریت تا تابستان ۱۳۹۴ را شامل می‌شود. در این دوره مقاله‌های حوزه حسابداری مدیریت در هر دو دسته مجله‌های تخصصی و غیر تخصصی به چاپ رسیده است.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی

مقاله‌های حوزه حسابداری مدیریت در بیست مجله علمی پژوهشی شامل دو مجله تخصصی حسابداری مدیریت و ۱۸ مجله غیر تخصصی مورد تحلیل قرار گرفته است. در طی دوره پژوهش در مجموع ۳۷۶ مقاله در این حوزه به چاپ رسیده است. مجله‌های علمی پژوهشی مورد بررسی به همراه آمار مقاله‌های چاپ شده در دوره پژوهش، در نگاره شماره (۲) منعکس شده است. در دوره اول پژوهش ۵۷ مقاله شامل ۴۲ مقاله در مجله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۴ مقاله در مجله پیشرفت‌های حسابداری، ۱ مقاله در مجله بورس و اوراق بهادار، ۳ مقاله در مجله تحقیقات مالی و ۷ مقاله در مجله دانش حسابرسی به چاپ رسیده است. در دوره دوم پژوهش نیز جمعاً ۳۱۹ مقاله شامل ۲۵ مقاله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۶ مقاله مجله پیشرفت‌های حسابداری، ۳ مقاله مجله بورس و اوراق بهادار، ۵ مقاله مجله تحقیقات مالی، ۱۳ مقاله مجله دانش حسابرسی، ۹۵ مقاله مجله حسابداری مدیریت، ۳۷ مقاله مجله دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۸ مقاله مجله مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۳ مقاله مجله تحقیقات حسابداری و حسابرسی، ۱۵ مقاله مجله حسابداری مالی، ۱۳ مقاله مجله دانش حسابداری، ۶ مقاله مجله چشم انداز حسابداری و مدیریت مالی، ۴ مقاله مجله مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، ۱۰ مقاله مجله دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، ۱ مقاله مجله دانش سرمایه‌گذاری، ۵ مقاله مجله دانش حسابداری مالی، ۲۲ مقاله مجله حسابداری سلامت، ۱۳ مقاله مجله پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۱۴ مقاله مجله پژوهشنامه حسابداری و حسابرسی و ۱۱ مقاله در مجله پژوهش‌های حسابداری مالی به چاپ رسیده است.

تکانه (۲): نام مجله‌های علمی پژوهشی و آمار مقاله‌های چاپ شده در طی دوره پژوهش

نام مجله	وابستگی سازمانی	حوزه پژوهشی اصلی	آمار مقاله‌ها	
			تعداد	درصد
مجلات تخصصی حسابداری مدیریت				
مجله حسابداری مدیریت	دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات تهران	حسابداری مدیریت	۹۵	۰/۲۵۳
مجله دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت	انجمن حسابداری مدیریت ایران	حسابداری مدیریت، حسابرسی مدیریت	۳۷	۰/۰۹۸
مجلات غیر تخصصی حسابداری مدیریت				
مجله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی	دانشگاه تهران	حسابداری و زیر شاخه‌ها	۶۷	۰/۱۷۸
مجله تحقیقات حسابداری و حسابرسی	انجمن حسابداری ایران	حسابداری و زیر شاخه‌ها	۱۳	۰/۰۳۵
مجله پژوهش‌های تجربی حسابداری	دانشگاه الزهراء (س)	حسابداری و زیر شاخه‌ها	۱۳	۰/۰۳۵
مجله مطالعات تجربی حسابداری مالی	دانشگاه علامه طباطبایی	حسابداری مالی	۸	۰/۰۲۱
مجله پژوهش‌های حسابداری مالی	دانشگاه اصفهان	حسابداری مالی	۱۱	۰/۰۲۹
مجله پیشرفت‌های حسابداری	دانشگاه شیراز	حسابداری و زیر شاخه‌ها	۱۰	۰/۰۲۷
مجله چشم انداز حسابداری و مدیریت مالی	دانشگاه شهید بهشتی	حسابداری و زیر شاخه‌ها، مدیریت مالی	۶	۰/۰۱۶
مجله حسابداری سلامت	دانشگاه شیراز	حسابداری و زیر شاخه‌ها در حوزه سلامت	۲۲	۰/۰۵۹
مجله حسابداری مالی	دانشگاه آزاد واحد مبارکه	حسابداری مالی	۱۵	۰/۰۴۰
مجله دانش حسابداری	دانشگاه شهید باهنر کرمان	حسابداری و زیر شاخه‌ها	۱۳	۰/۰۳۵
مجله دانش حسابداری مالی	دانشگاه بین المللی امام خمینی قزوین	حسابداری مالی	۵	۰/۰۱۳
مجله دانش حسابرسی	دیوان محاسبات کشور	حسابرسی	۲۰	۰/۰۵۳
مجله دانش سرمایه‌گذاری	انجمن مهندسی مالی	حوزه مالی	۱	۰/۰۰۲
مجله دانش مالی تحلیل اوراق بهادار	دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات تهران	حوزه مالی	۱۰	۰/۰۲۷
مجله بورس و اوراق بهادار	سازمان بورس	حوزه مالی	۴	۰/۰۱۰
مجله تحقیقات مالی	دانشگاه تهران	حوزه مالی	۸	۰/۰۲۱
مجله مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار	دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز	حوزه مالی	۴	۰/۰۱۰
پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی	دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز	حسابداری مالی، حسابرسی	۱۴	۰/۰۳۸
کل			۳۷۶	۱

یافته‌های استنباطی

مجله‌های تخصصی در برابر مجله‌های غیر تخصصی

مجله‌های حسابداری مدیریت و دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت در طبقه مجله‌های تخصصی و هیجده مجله دیگر در طبقه مجله‌های غیر تخصصی طبقه‌بندی شده‌اند. در مجموع در طی دوره پژوهش ۱۳۲ مقاله در مجله‌های تخصصی و ۲۴۴ مقاله دیگر در مجله‌های غیر تخصصی به چاپ رسیده است. در نگاره شماره ۵ پارادایم پژوهشی مجله‌های تخصصی و غیر تخصصی مورد مقایسه قرار گرفته است. این مقایسه در چهار حوزه موضوع، روش، بافت (محیط) و تئوری انجام شده است. یافته‌های استنباطی پژوهش در خصوص مقایسه اجزای پارادایم مجله‌های تخصصی و غیر تخصصی در نگاره شماره ۳ انعکاس یافته است.

نگاره (۳): نتایج مقایسه پارادایم مجله‌های تخصصی و غیر تخصصی

پارادایم	آماره کای دو	مقدار احتمال کای دو	مقدار احتمال دقیق فیشر	نتیجه آزمون
موضوعات	۶/۲۷۰	۰/۵۰۹	۰/۵۱۸	رد
روش‌ها	۱۱/۶۲۱	۰/۰۷۱	۰/۰۶۹	تایید
بافت و محیط	۵/۹۲۱	۰/۲۰۵	۰/۲۰۵	رد
تئوری‌ها	۱۹/۷۴۸	۰/۰۰۶	۰/۰۰۶	تایید

همانطور که نتایج موجود در نگاره ۳ نشان می‌دهد در سطح خطای ۱۰ درصد هیچ‌گونه تفاوت معناداری بین موضوعات و بافت پژوهشی در دو دسته مجله‌های تخصصی و غیر تخصصی مورد تأیید قرار نمی‌گیرد، در حالی که این تفاوت در ارتباط با روش‌ها و تئوری‌های پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

مجله‌های حرفه‌ای در برابر مجله‌های دانشگاهی

مجله‌های دانش حسابرسی، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، دانش سرمایه‌گذاری، بورس و اوراق بهادار و مجله دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت متعلق به نهادهای حرفه‌ای و پانزده مجله دیگر متعلق به دانشگاه‌ها می‌باشد. در طی دوره پژوهش ۷۵ مقاله در مجله‌های حرفه‌ای و ۳۰۱ مقاله در مجله‌های دانشگاهی به چاپ رسیده است. در نگاره (۵) پارادایم

پژوهشی مجله‌های دانشگاهی در برابر مجله‌های حرفه‌ای در چهار حوزه موضوع، روش، بافت (محیط) و تئوری مقایسه شده است.

نتایج کلی آزمون مقایسه تفاوت در اجزای پارادایم پژوهشی مجله‌های حرفه‌ای در مقایسه با مجله‌های دانشگاهی در نگاره (۴) انعکاس یافته است.

نگاره (۴): نتایج مقایسه پارادایم‌های مجله‌های حرفه‌ای و دانشگاهی

پارادایم	آماره کای دو	مقدار احتمال کای دو	مقدار احتمال دقیق فیشر	نتیجه آزمون
موضوعات	۱۰/۰۰۲	۰/۱۸۸	۰/۱۸۲	رد
روش‌ها	۱۱/۹۲۸	۰/۰۶۴	۰/۰۶۲	تایید
بافت و محیط	۳/۴۰۰	۰/۴۹۳	۰/۴۹۵	رد
تئوری‌ها	۱۳/۵۰	۰/۰۶۱	۰/۰۶۰	تایید

نتایج آزمون‌های آماری منعکس در نگاره ۴ نشان می‌دهد در سطح خطای ۱۰ درصد وجود تفاوت معنادار در روش‌های پژوهش و تئوری‌ها مورد تأیید قرار می‌گیرد در حالی که این تفاوت در ارتباط با موضوعات و بافت پژوهش مورد تأیید قرار نمی‌گیرد.

نگاره (۵): بررسی و مقایسه پارادایم مجله‌های تخصصی با مجله‌های غیر تخصصی و مجله‌های

دانشگاهی با مجله‌های حرفه‌ای

کد- نگاره ۱	کل	مجله‌های تخصصی		مجله‌های غیر تخصصی		مجله‌های حرفه‌ای		مجله‌های دانشگاهی	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
پانل الف: موضوعات									
۱	۱۸۸	۶۱	۰/۴۶	۱۲۷	۰/۵۲	۳۳	۰/۴۴	۱۵۵	۰/۵۱
۲	۷۱	۲۳	۰/۱۷	۴۸	۰/۲۰	۱۴	۰/۱۹	۵۷	۰/۱۹
۳	۳۱	۱۱	۰/۰۸	۲۰	۰/۰۹	۹	۰/۱۲	۲۲	۰/۰۷
۴	۶	۴	۰/۰۳	۲	۰/۰۰۸	۰	۰	۶	۰/۰۲
۵	۵۱	۲۱	۰/۱۶	۳۰	۰/۱۲۲	۱۲	۰/۱۶	۳۹	۰/۱۳
۶	۵	۲	۰/۰۲	۳	۰/۰۱	۰	۰	۵	۰/۰۲
۷	۱۴	۶	۰/۰۵	۸	۰/۰۳	۴	۰/۰۵	۱۰	۰/۰۳
۸	۱۰	۴	۰/۰۳	۶	۰/۰۲	۳	۰/۰۴	۷	۰/۰۳
کل	۳۷۶	۱۳۲	۱	۲۴۴	۱	۷۵	۱	۳۰۱	۱

پانل ب: روش‌ها									
۱	۲۲	۸	۰/۰۶	۱۴	۰/۰۶	۴	۰/۰۵	۱۸	۰/۰۶
۲	۱۳۴	۴۳	۰/۳۲	۹۱	۰/۳۷	۳۰	۰/۴۰	۱۰۴	۰/۳۵
۳	۴۹	۸	۰/۰۶	۴۱	۰/۱۷	۱۰	۰/۱۳	۳۹	۰/۱۳
۴	۵۱	۲۳	۰/۱۷	۲۸	۰/۱۱	۹	۰/۱۲	۴۲	۰/۱۴
۵	۲۱	۱۱	۰/۰۹	۱۰	۰/۰۴	۱	۰/۰۱	۲۰	۰/۰۷
۶	۸۸	۳۵	۰/۲۷	۵۳	۰/۲۲	۱۶	۰/۲۲	۷۲	۰/۲۳
۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	۱۱	۴	۰/۰۳	۷	۰/۰۳	۵	۰/۰۷	۶	۰/۰۲
کل	۳۷۶	۱۳۲	۱	۲۴۴	۱	۷۵	۱	۳۰۱	۱
پانل ج: وضعیت و بافت									
۱	۱۰۴	۳۸	۰/۲۹	۶۶	۰/۲۷	۱۵	۰/۲۰	۸۹	۰/۳۰
۲	۱۵۵	۴۹	۰/۳۷	۱۰۶	۰/۴۳	۴۰	۰/۵۳	۱۱۵	۰/۳۸
۳	۴۹	۲۴	۰/۱۸	۲۵	۰/۱۰	۹	۰/۱۲	۴۰	۰/۱۳
۴	۶۱	۱۸	۰/۱۴	۴۳	۰/۱۷	۹	۰/۱۲	۵۲	۰/۱۷
۵	۷	۳	۰/۰۲	۴	۰/۰۳	۲	۰/۰۳	۵	۰/۰۲
۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کل	۳۷۶	۱۳۲	۱	۲۴۴	۱	۷۵	۱	۳۰۱	۱
پانل د: تنوعی‌ها									
۱	۱۵۳	۵۰	۰/۳۸	۱۰۳	۰/۴۲	۳۰	۰/۴۰	۱۲۳	۰/۴۱
۲	۲۲	۶	۰/۰۵	۱۶	۰/۰۶	۵	۰/۰۷	۱۷	۰/۰۵
۳	۲۶	۱۴	۰/۱۱	۱۲	۰/۰۵	۶	۰/۰۸	۲۰	۰/۰۷
۴	۴۶	۱۵	۰/۱۱	۳۱	۰/۱۳	۱۶	۰/۲۱	۳۰	۰/۱۰
۵	۷	۳	۰/۰۲	۴	۰/۰۲	۱	۰/۰۱	۶	۰/۰۲
۶	۱۰۴	۳۲	۰/۲۴	۷۲	۰/۳۰	۱۷	۰/۲۳	۸۷	۰/۲۹
۷	۱۴	۸	۰/۰۶	۶	۰/۰۲	۰	۰	۱۴	۰/۰۵
۸	۴	۴	۰/۰۳	۰	۰	۰	۰	۴	۰/۰۱
کل	۳۷۶	۱۳۲	۱	۲۴۴	۱	۷۵	۱	۳۰۱	۱

مقایسه پارادایم پژوهشی دو دوره فرعی پژوهش

در دوره فرعی اول ۵۷ مقاله در حوزه حسابداری مدیریت در مجله‌های غیر تخصصی به چاپ رسیده است. در دوره دوم پژوهش، پس از انتشار مجله حسابداری مدیریت نیز ۳۱۹ مقاله در مجله‌های تخصصی و غیر تخصصی منتشر شده است. در نگاره (۸) پارادایم پژوهشی مقاله‌های چاپ شده در دو دوره فرعی قبل از ظهور و بعد از ظهور مجله تخصصی حسابداری مدیریت مورد مقایسه قرار گرفته است. این مقایسه در چهار حوزه موضوع، روش، بافت (محیط) و تئوری انجام شده است.

نتایج کلی آزمون مقایسه تفاوت در اجزای پارادایم پژوهشی در دوره قبل و بعد از ظهور مجله حسابداری مدیریت در نگاره (۶) انعکاس یافته است.

نگاره (۶): نتایج مقایسه پارادایم مقاله‌های قبل و بعد از ظهور مجله حسابداری مدیریت

پارادایم	آماره کای دو	مقدار احتمال کای دو	مقدار احتمال دقیق فیشر	نتیجه آزمون
موضوعات	۸/۸۹۹	۰/۲۶۰	۰/۲۴۷	رد
روش‌ها	۸/۲۱۶	۰/۲۲۳	۰/۲۲۰	رد
بافت و محیط	۱/۳۳۵	۰/۸۵۵	۰/۸۶۰	رد
تئوری‌ها	۷/۱۴۳	۰/۴۱۴	۰/۴۰۷	رد

بر اساس یافته‌های نگاره ۶، نتایج آزمون‌های پژوهش در هیچ یک از سطوح اجزای پارادایم، تفاوت معناداری بین دوره فرعی اول و دوره فرعی دوم پژوهش را تأیید نمی‌کنند.

مقایسه پارادایم مجله‌های تخصصی

یکی دیگر از اهداف پژوهش بررسی و مقایسه پارادایم مقاله‌های حسابداری مدیریت در دو مجله تخصصی است. در حوزه حسابداری مدیریت، ۳۷ مقاله در مجله دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت و ۹۵ مقاله در مجله حسابداری مدیریت به چاپ رسیده است. نتایج مقایسه پارادایم پژوهشی مقاله‌های چاپ شده در دو مجله تخصصی در چهار حوزه موضوع، روش، بافت (محیط) و تئوری در نگاره (۸) انعکاس یافته است.

نتایج مقایسه تفاوت در اجزای پارادایم مقاله‌های پژوهشی حسابداری مدیریت، چاپ شده در مجله‌های تخصصی نیز در نگاره (۷) منعکس گردیده است.

نگاره (۷): نتایج مقایسه پارادایم مجله‌های تخصصی حسابداری مدیریت

پارادایم	آماره کای دو	مقدار احتمال کای دو	مقدار احتمال دقیق فیشر	نتیجه آزمون
موضوعات	۴/۲۹۸	۰/۷۴۵	۰/۷۷۶	رد
روش‌ها	۹/۵۳۰	۰/۱۴۶	۰/۱۴۳	رد
بافت و محیط	۱۱/۷۶۶	۰/۰۱۹	۰/۰۱۹	تایید
تئوری‌ها	۱۲/۸۵۲	۰/۰۷۶	۰/۰۷۰	تایید

یافته‌های استنباطی پژوهش منعکس در نگاره ۷ نشان می‌دهد تفاوت معناداری بین بافت و تئوری مقاله‌های چاپ شده در دو مجله تخصصی حسابداری مدیریت مورد تأیید قرار می‌گیرد، حال آنکه این تفاوت در ارتباط با موضوعات و روش‌های پژوهش مورد تأیید قرار نمی‌گیرد.

نگاره (۸): بررسی و مقایسه پارادایم پژوهشی مجله‌های تخصصی و مقایسه پارادایم پژوهشی

قبل و بعد از ظهور مجله حسابداری مدیریت

کد- نگاره ۱	کل	قبل از ظهور مجله حسابداری مدیریت		بعد از ظهور مجله حسابداری مدیریت		مجله حسابداری مدیریت		مجله دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
پانل الف: موضوعات									
۱	۱۸۸	۲۳	۰/۴۰	۱۶۵	۰/۵۲	۴۲	۰/۴۴	۱۹	۰/۵۲
۲	۷۱	۸	۰/۱۴	۶۳	۰/۱۹	۱۷	۰/۱۸	۶	۰/۱۶
۳	۳۱	۸	۰/۱۴	۲۳	۰/۰۸	۹	۰/۱۰	۲	۰/۰۵
۴	۶	۲	۰/۰۳۵	۴	۰/۰۱	۴	۰/۰۴	۰	۰
۵	۵۱	۹	۰/۱۵۵	۴۲	۰/۱۳	۱۴	۰/۱۵	۷	۰/۱۹
۶	۵	۲	۰/۰۳۵	۳	۰/۰۱	۲	۰/۰۲	۰	۰
۷	۱۴	۲	۰/۰۳۵	۱۲	۰/۰۴	۴	۰/۰۴	۲	۰/۰۵
۸	۱۰	۳	۰/۰۶	۷	۰/۰۲	۳	۰/۰۳	۱	۰/۰۳
کل	۳۷۶	۵۷	۱	۳۱۹	۱	۹۵	۱	۳۷	۱
پانل ب: روش‌ها									
۱	۲۲	۴	۰/۰۷	۱۸	۰/۰۶	۶	۰/۰۶	۲	۰/۰۵
۲	۱۳۴	۱۶	۰/۲۸	۱۱۸	۰/۳۶	۲۵	۰/۲۶	۱۸	۰/۴۹
۳	۴۹	۴	۰/۰۷	۴۵	۰/۱۴	۷	۰/۰۸	۱	۰/۰۳
۴	۵۱	۷	۰/۱۲	۴۴	۰/۱۴	۱۸	۰/۱۹	۵	۰/۱۳
۵	۲۱	۷	۰/۱۲	۱۴	۰/۰۴	۱۰	۰/۱۱	۱	۰/۰۳
۶	۸۸	۱۶	۰/۲۸	۷۲	۰/۲۳	۲۷	۰/۲۸	۸	۰/۲۲

۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	۱۱	۳	۰/۰۶	۸	۰/۰۳	۲	۰/۰۲	۲	۰/۰۵
کل	۳۷۶	۵۷	۱	۳۱۹	۱	۹۵	۱	۳۷	۱
پانل ج: وضعیت و بافت									
۱	۱۰۴	۱۸	۰/۳۲	۸۶	۰/۲۷	۲۹	۰/۳۰	۹	۰/۲۳
۲	۱۵۵	۲۲	۰/۳۸۵	۱۳۳	۰/۴۱	۲۸	۰/۳۰	۲۱	۰/۵۶
۳	۴۹	۷	۰/۱۲	۴۲	۰/۱۳	۲۱	۰/۲۲	۳	۰/۰۹
۴	۶۱	۸	۰/۱۴	۵۳	۰/۱۷	۱۵	۰/۱۶	۳	۰/۰۹
۵	۷	۲	۰/۰۳۵	۵	۰/۰۲	۲	۰/۰۲	۱	۰/۰۳
۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
کل	۳۷۶	۵۷	۱	۳۱۹	۱	۹۵	۱	۳۷	۱
پانل د: تنوری‌ها									
۱	۱۵۳	۲۲	۰/۳۸۵	۱۳۱	۰/۴۱	۳۴	۰/۳۶	۱۶	۰/۴۳
۲	۲۲	۲	۰/۰۳۵	۲۰	۰/۰۷	۴	۰/۰۴	۲	۰/۰۵
۳	۲۶	۵	۰/۰۹	۲۱	۰/۰۷	۱۱	۰/۱۲	۳	۰/۰۹
۴	۴۶	۹	۰/۱۵۵	۳۷	۰/۱۲	۸	۰/۰۹	۷	۰/۱۹
۵	۷	۲	۰/۰۳۵	۵	۰/۰۱	۳	۰/۰۳	۰	۰
۶	۱۰۴	۱۳	۰/۲۳	۹۱	۰/۲۸	۲۴	۰/۲۵	۸	۰/۲۱
۷	۱۴	۴	۰/۰۷	۱۰	۰/۰۳	۷	۰/۰۷	۱	۰/۰۳
۸	۴	۰	۰	۴	۰/۰۱	۴	۰/۰۴	۰	۰
کل	۳۷۶	۵۷	۱	۳۱۹	۱	۹۵	۱	۳۷	۱

بررسی تطبیقی با سایر یافته‌های پژوهشی

بررسی تطبیقی یافته‌های پژوهش جاری و یافته‌های چن و همکاران (۲۰۱۲) در نگاره (۹)

ارائه شده است.

تکانه (۹): بررسی تطبیقی یافته‌های پژوهش جاری و چین و همکاران (۲۰۱۲)

بررسی تفاوت در مقاله‌های چاپ شده (مجله‌های تخصصی در مقایسه با مجله‌های غیر تخصصی)						
پژوهش جاری		چین و همکاران (۲۰۱۲)				
فراوانی مقاله‌ها		نتیجه	فراوانی مقاله‌ها		نتیجه	اجزای پارادایم
غیر تخصصی	تخصصی		غیر تخصصی	تخصصی		
۲۴۴	۱۳۲	رد تفاوت	۲۱۲	۳۶۸	تائید تفاوت	موضوع
۲۴۴	۱۳۲	تائید تفاوت	۲۱۲	۳۶۸	تائید تفاوت	روش
۲۴۴	۱۳۲	رد تفاوت	۲۱۲	۳۶۸	رد تفاوت	بافت
۲۴۴	۱۳۲	تائید تفاوت	۲۱۲	۳۶۸	تائید تفاوت	تئوری
تفاوت در مقاله‌های چاپ شده در دوره‌های فرعی اول و دوم پژوهش (قبل و بعد از ظهور مجله‌های تخصصی)						
پژوهش جاری		چین و همکاران (۲۰۱۲)				
فراوانی مقاله‌ها		نتیجه	فراوانی مقاله‌ها		نتیجه	اجزای پارادایم
دوره دوم	دوره اول		دوره دوم	دوره اول		
۳۱۹	۵۷	رد تفاوت	۳۰۳	۲۷۷	رد تفاوت	موضوع
۳۱۹	۵۷	رد تفاوت	۳۰۳	۲۷۷	رد تفاوت	روش
۳۱۹	۵۷	رد تفاوت	۳۰۳	۲۷۷	تائید تفاوت	بافت
۳۱۹	۵۷	رد تفاوت	۳۰۳	۲۷۷	تائید تفاوت	تئوری

همانطور که ملاحظه می‌گردد نمونه مورد بررسی در مطالعه چین و همکاران (۲۰۱۲) ۳۶۸ مقاله در مجله‌های تخصصی و ۲۱۲ مقاله در مجله‌های غیر تخصصی بوده است. این پژوهشگران وجود تفاوت معنادار در موضوع، روش و تئوری را در پژوهش‌های حسابداری مدیریت در دو دسته از مجله‌های تخصصی و غیر تخصصی مورد تائید قرار می‌دهند. در پژوهش جاری ۱۳۲ مقاله در مجله‌های تخصصی و ۲۴۴ مقاله در مجله‌های غیر تخصصی به چاپ رسیده و نتایج پژوهش وجود تفاوت معناداری در روش‌ها و تئوری‌های پژوهش را مورد تائید قرار می‌دهد. در مطالعه چین و همکاران (۲۰۱۲) ۲۷۷ مقاله در دوره قبل از ظهور مجله‌های تخصصی و ۳۰۳ مقاله در دوره بعدی به چاپ رسیده و نتایج، وجود تفاوت معنادار در موضوع و روش‌های پژوهشی حسابداری مدیریت را در دو دوره فرعی مورد تائید قرار نمی‌دهند. در حالی که در پژوهش جاری ۵۷ مقاله در دوره قبل از ظهور مجله تخصصی و ۳۱۹ مقاله در دوره بعدی به چاپ رسیده و نتایج نیز از عدم وجود تفاوت معنادار در اجزای پارادایم، در دو دوره فرعی حمایت می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش جاری به تحلیل پارادایم مقاله‌های حسابداری مدیریت در چهار حوزه موضوع، روش، بافت و تئوری پرداخته شد. اولین نتیجه این پژوهش بیانگر این است که مقاله‌های حسابداری مدیریت چاپ شده در مجله‌های تخصصی به لحاظ روش پژوهش و تئوری مورد استفاده تفاوت معناداری با مجله‌های غیر تخصصی دارند، این در حالی است که این تفاوت به لحاظ موضوع‌ها و بافت پژوهش مورد تأیید قرار نمی‌گیرد. با توجه به اینکه بخش قابل ملاحظه‌ای از مقاله‌های مجله‌های غیر تخصصی قدمت طولانی‌تری نسبت به مقاله‌های تخصصی چاپ شده در چند سال اخیر دارند، بنظر می‌رسد تغییر نسبی تأکید پژوهشگران از تئوری‌های اقتصادی و مالی صرف به تئوری‌های رفتاری و روانشناسی و همچنین تغییر نسبی از تأکید بر روش‌های تحلیلی و پیمایشی صرف به آرشویی کتابخانه‌ای و نیمه تجربی در سالهای بعد از ظهور مجله‌های تخصصی، مبین این تفاوت باشد. بنابراین نتایج از این بحث حمایت می‌کند که مجلات تخصصی در مجموع ابعاد خاصی از تنوع را به روش‌های پژوهش و تئوری‌های مورد استفاده افزوده‌اند. دومین نتیجه این پژوهش بیانگر این است که تفاوت معناداری بین هیچ یک از اجزای پارادایم مقاله‌های چاپ شده حسابداری مدیریت در چهار حوزه موضوع، روش، بافت و تئوری در دوره اول و دوم پژوهش مورد تأیید قرار نمی‌گیرد. نتایج نشان می‌دهد ظهور مجله تخصصی حسابداری مدیریت در مجموع نتوانسته است ابعاد خاصی از کیفیت را به پارادایم حوزه پژوهشی حسابداری مدیریت اضافه کند. طولانی‌تر بودن دوره فرعی اول در مقایسه با دوره فرعی دوم و تفاوت قابل ملاحظه در فراوانی مقاله‌های چاپ شده حسابداری مدیریت در دوره فرعی دوم نسبت به دوره فرعی اول، عواملی هستند که می‌توانند نتایج بدست آمده را در این قسمت از پژوهش تحت تأثیر قرار دهند. سومین نتیجه این پژوهش بیانگر این است که مقاله‌های حسابداری مدیریت چاپ شده در مجله‌های حرفه‌ای به لحاظ روش پژوهش و تئوری مورد استفاده تفاوت معناداری با مجله‌های دانشگاهی دارد، این در حالی است که این تفاوت به لحاظ موضوع و بافت پژوهش معنادار نیست. هر چند تشریح دلایل اساسی این قبیل تفاوتها مشکل است، اما یک دلیل این است که این تفاوتها ممکن است از ترجیحاتی ناشی شود که مولفین بر اساس علایق تحقیقاتی و آموزش‌های نظری خود دارند. یک دلیل دیگر در این زمینه می‌تواند تمرکز واضح یا ضمنی هیات تحریریه

مجلات در پذیرش پژوهشهایی با روش‌ها و تئوری‌های خاص باشد. سازگار با خط مشی‌های هیات تحریریه و استراتژی‌های آنها، مجلات دانش‌گاهی نسبت به مجلات حرفه‌ای انعطاف‌پذیرتر به نظر می‌رسند. چهارمین نتیجه پژوهش بیانگر این است که تفاوت معناداری به لحاظ تئوری و بافت پژوهش بین دو مجله تخصصی حسابداری مدیریت تأیید می‌گردد، در حالی که این تفاوت به لحاظ موضوع و روش‌های پژوهش مورد تأیید قرار نمی‌گیرد. نتایج از این بحث حمایت می‌کند که ظهور دومین مجله تخصصی در حوزه حسابداری مدیریت، توانسته است ابعاد خاصی از تنوع را به تئوری و بافت پژوهش‌های تخصصی حوزه حسابداری مدیریت افزوده کند.

یکی از مهمترین محدودیت‌های پژوهش جاری این است که در طبقه‌بندی مقاله‌ها، در حوزه‌های فرعی هر بخش از پارادایم، ممکن است هم‌پوشانی رخ دهد. از طرفی دیگر توافق چندان روشنی بین پژوهشگران و صاحب‌نظران در خصوص حوزه‌های اصلی پارادایم و ریز اجزای هر حوزه فرعی از پارادایم وجود ندارد.

پیشنهاد‌های کاربردی پژوهش

با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد‌های زیر ارائه می‌گردد:

۱. با توجه به گستردگی موضوعات حوزه حسابداری مدیریت و پژوهش‌های فراوان انجام شده و اندک بودن مجله‌های تخصصی این حوزه، به هیات تحریریه این مجله‌ها پیشنهاد می‌گردد صرفاً مقاله‌های تخصصی این حوزه را پذیرش و انتشار دهند.
۲. بررسی‌ها نشان می‌دهد مجله‌های علمی پژوهشی اقدام به پذیرش و چاپ مقاله‌هایی نموده‌اند که طبق سند راهبردی خود و مجوزهای وزارت علوم خارج از قلمرو موضوعی شان می‌باشد. به هیات تحریریه مجله‌ها پیشنهاد می‌گردد جهت جلوگیری از تداخل موضوعی و کمک به دانش‌افزایی بهتر حوزه‌های تخصصی خود، تنها مقاله‌های مرتبط با قلمرو موضوعی خود را پذیرش و چاپ نمایند.

۳. با توجه به نتایج بررسی‌ها و اندک بودن پژوهش‌های انجام شده مبتنی بر روش‌ها و تئوری‌های چندگانه، به پژوهشگران توصیه می‌شود به انجام پژوهش‌های مبتنی بر روش‌ها و تئوری‌های چندگانه (بین رشته‌ای) مبادرت نمایند.

منابع

- Chen, nen; hwang, richard and wu, donghui (2012). Has the emergence of the specialized journals affected management accounting research paradigms? *Advances in management accounting*, edited by Epstein, Marc J and Lee, John Y vol 15 pp 164- 189; *published by Elsevier*.
- DianatiDilami, Zahra; Bordbar, Raziye (2013). Comparative study of accounting research methodology inside and outside of Iran. *Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge* 2 (7) , 1-14. In Persian.
- Eatemadi, hosein; hesarzadeh, reza and bazrafshan, ameneh. (2012). A Review of Iranian and Australian Management Accounting Researches. *Management Accounting Journal* 5 (14) , 37-48. In Persian.
- Geramirad, Fatemeh; Mohamadi, Mahdi and Sarlak, Narges. (2014). Content analysis of scientific journals of accounting and financial published between 2009-2012. *Management Accounting Journal* 7 (23) , 105-122. In Persian.
- Kuhn, s, thomas (1970). *The Structure of Scientific Revolutions*, second edition. *University of Chicago Press*
- Namazi, mohammad; Nazemi, amin. (2005). Analytical review of research in Tehran Stock Exchange. *The Iranian Accounting and Auditing Review*. 9 (19) , 135-166. In Persian.
- Rahnamay roodposhti, fereydoon; Vakilifard, hamidreza; Banitalebi dehkordi, bahareh and Kavyan, Maryam. (2014). Thematic analysis of scientific publications - Research Journal of Finance and Accounting Finance in Iran and comparison with panel data model. *Financial Knowledge of Securities Analysis* 7 (21) , 71-86. In Persian.
- Rahnamay roodposhti, fereydoon; Banitalebi dehkordi, bahareh and Kavyan, Maryam. (2012). Content analysis of publications Rated - Scientific research in the field of accounting in Iran. *Management Accounting Journal* 5 (15) , 121-134. In Persian.
- Riahi Bbelkaoui, ahmed (1993). *Accounting theory*. third edition. *University of illinoist at chicago*,
- Ritzer, George (1975). Sociology: a Multiple –paradigme science, *The American sociologist*. (August 1975) Pp.156-171
- Saei, Mohammad Javad; Lari Dashtbayaz, Mahmoud and Fateh Goush, Hossein. (2015). A review and content analyzing of Iranian auditing

- research: Two recent decades. *The Iranian Accounting and Auditing Review*. 2 (22) , 203-220. In Persian.
- Sarmad, zohre; Bazargan, abbas and Hejazi, elahe. (1997). Research methods in the behavioral sciences. Tehran, *Agah Publication*, p 77. In Persian.
- Shahkar, gholamhosein. (2004). Discrete multivariate methods. Tehran, *Payamnoor Publication*. In Persian.
- Shields, M. D., (1997) , Research inmanagement accounting by NorthAmericans in the 1990s, *Journal of Management Accounting Research* 9, 3-61

Archive of SID